

ТАВРИЙСЬКИЙ
НАЦІОНАЛЬНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ В. І. ВЕРНАДСЬКОГО

**Міністерство внутрішніх справ України
Експертна служба**

**Кіровоградський науково-дослідний
експертно-криміналістичний центр МВС України**

**«АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ВДОСКОНАЛЕННЯ
СУДОВО-ЕКСПЕРТНОЇ ТА ПРАВООХОРОННОЇ
ДІЯЛЬНОСТІ»**

**Збірник матеріалів
засідання № 3 постійно діючої
Міжнародної науково-практичної конференції**

23 вересня 2022 року

**Кропивницький
2022**

Експертна служба Міністерства внутрішніх справ
Кіровоградський науково-дослідний експертно-криміналістичний центр МВС України
Національний центр судових експертиз при Міністерстві юстиції
Республіки Молдова (Республіка Молдова)
Державна некомерційна організація «Національне бюро експертиз» Національної академії наук
Республіки Вірменія (Республіка Вірменія)
Вища школа професійного навчання у Вроцлаві (Республіка Польща)
Академія прикладних наук «Collegium Balticum» (Республіка Польща)
Поморська вища школа у Старограді Гданському (Республіка Польща)
Юридичний факультет НАТ «Карагандинський університет імені академіка Є.А. Букетова» (Республіка
Казахстан)
Приватна установа «Академія «Bolashaq»» (Республіка Казахстан)
Вища школа бізнесу та підприємництва при Міністерстві економічного розвитку та скорочення бідності
Республіки Узбекистан (Республіка Узбекистан)
Академія ГУСПОЛ (Чеська Республіка)
Центральноукраїнський національний технічний університет
Запорізький національний університет
Донецький національний медичний університет
Центральноукраїнський державний педагогічний університет імені Володимира Винниченка
Донецький державний університет внутрішніх справ
Льотна академія Національного авіаційного університету
Навчально-науковий гуманітарний інститут
Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського
Херсонський факультет Одеського державного університету внутрішніх справ
Кафедра права гуманітарно-правового факультету Національного аерокосмічного університету імені
М.Є. Жуковського «ХАІ»
Університет імені Альфреда Нобеля
Центральноукраїнський інститут розвитку людини Університету «Україна»
Кіровоградський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти імені Василя Сухомлинського
Економіко-технологічний інститут імені Роберта Ельворті
Центральноукраїнський інститут ПрАТ «ВНЗ «МАУП»
Черкаський державний бізнес-коледж
Київське міське клінічне бюро судово-медичної експертизи
Кіровоградський кооперативний фаховий коледж економіки та права імені М.П. Сая
Всеукраїнська громадська організація «Союз експертів України»
Громадська організація «Всеукраїнська Незалежна науково-дослідна експертна спілка»
Науково-дослідний інформаційно-аналітичний центр «Інновації, інвестиції, інтелект»

«АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ВДОСКОНАЛЕННЯ СУДОВО- ЕКСПЕРТНОЇ ТА ПРАВООХОРОННОЇ ДІЯЛЬНОСТІ»

**Збірник матеріалів
засідання № 3 постійно діючої Міжнародної
науково-практичної конференції**

23 вересня 2022 року

Кропивницький, 2022

Зміст

Список установ, здобувачі вищої освіти та працівники яких взяли участь у конференції	17	
Наукова Президія конференції	19	
Організаційний комітет конференції	21	
Експертна комісія конференції	23	
Напрямок № 1 Теоретико-правове забезпечення правоохоронної діяльності		
Bryk Janusz	Grupy potencjalnych ofiar handlu ludźmi w ujęciu kryminologicznym	26
Антонюк Поліна Кахнич Катерина	Комп'ютерні дані як об'єкт огляду в кримінальному провадженні: проблемні аспекти	34
Глобенко Геннадій	До питань регламентації КПК України участі працівників правоохоронних органів у досудовому розслідуванні	38
Голубов Артем	До питання диференціації предмета доказування у кримінальному провадженні ...	41
Завістовський Олег Вадатурська Ангеліна	Нормативно-правове забезпечення використання поліцейськими службових собак при виконанні обов'язків по охороні правопорядку	44
Мітіна Марія	Тактика превентивних поліцейських заходів ..	47
Окопник Олена	Міжнародний досвід діяльності поліції під час охорони громадського порядку	49
Перепелиця Сергій	Кримінальне провадження за відсутності підозрюваного або обвинуваченого (in absentia) в умовах воєнного стану в Україні ...	52
Пчеліна Оксана Пчелін Віталій	Зарубіжний досвід накладення арешту на майно в кримінальному провадженні (на прикладі Сполучених Штатів Америки)	55
Романюк Віталій Романюк Наталія	Становлення в Україні кримінальної відповідальності за колабораційну діяльність	58
Сукмановська Лідія	Особливості правоохоронної діяльності поліції як суб'єкта із запобігання та протидії домашньому насильству	61
Ткаченко Ірина	Рецидивна злочинність та її попередження	65
Трошкіна Катерина	Основні моделі правоохоронної діяльності в країнах ЄС	69

Напрямок № 2 Актуальні питання здійснення правоохоронної діяльності, забезпечення публічного порядку та безпеки в умовах дії воєнного стану

Kaleta Jarosław	Krajowa mapa zagrożeń bezpieczeństwa – narzędzie komunikacji pomiędzy społecznościami lokalnymi a policją	73
Rybicka Anna Śliwińska Agnieszka	Współczesne zagrożenia w cyberprzestrzeni	78
Бондаренко-Берегович Валерія Берегович Василь	Обмеження окремих конституційних прав особи в умовах воєнного стану	83
Ворона Дар'я	Правоохоронна діяльність, забезпечення публічного порядку та безпеки в умовах дії військового стану	86
Горобець Анна	Сексуальне насильство під час війни	89
Завістовський Олег Нагорна Дарія	Особливості діяльності національної поліції України в умовах військового стану	93
Завістовський Олег	Актуальні питання забезпечення правоохоронної діяльності поліції в умовах дії військового стану	96
Каліберда Нікіта	Пріоритетні дії поліцейських під час виявлення вибухових пристроїв та речовин в умовах дії військового стану	98
Коломоєць Тетяна	«Антикорупційні нормативні новації» та їх вплив на реалізацію правового статусу публічних службовців в умовах дії правового режиму воєнного стану в Україні	100
Кремova Дар'я	Адміністративна діяльність Національної поліції України: правопросвітницька діяльність як окремий аспект її реалізації у період дії правового режиму воєнного стану ...	104
Лук'янчиков Євген Лук'янчиков Борис Микитенко Ольга	Використання спеціальної техніки з метою документування слідів воєнних злочинів	107
Мельникова Олена	Особливі питання забезпечення публічного порядку працівниками поліції в умовах дії військового стану	110
Тимощенко Вероніка	Активне та пасивне використання вогнепальної зброї	113
Федоренко Світлана	Актуальні питання здійснення правоохоронної діяльності, забезпечення публічного порядку та безпеки в умовах дії військового стану	117

Фісун Наталія	Особливі аспекти службової діяльності підрозділів Національної поліції в умовах воєнного стану	121
Шепеленко Діана	Особливості взаємовідносин нарядів патрульної поліції з окремими категоріями громадян в умовах дії воєнного стану	123
Якимчук Валерія	Актуальні питання діяльності підрозділів Національної поліції України в умовах воєнного стану	126
Напрямок № 3 Захист конституційних прав та свобод людини і громадянина у судовій практиці та правоохоронній діяльності		
Matysik Robert	Współpraca wybranych organizacji rozarządowych z organami ścigania	129
Байбузан Вікторія	Перспективи вдосконалення інституту медіації у адміністративному судочинстві	133
Бублик Тетяна	Реалізація права людини у діяльності правоохоронних органів під час воєнного стану	138
Деменко Віталій	Деякі питання щодо захисту конституційних прав та свобод громадянина у судовій практиці України	140
Кобелянський Ярослав	Захист конституційних прав та свобод людини і громадянина у правоохоронній діяльності	142
Куцкір Галина	Право власності в умовах правового режиму воєнного стану	144
Маковей Єгор Завістовський Олег	Пріоритетні питання особливості дотримання прав і свобод громадян в умовах воєнного стану	150
Морозова Яна	Особливості реалізації права громадян на доступ до публічної інформації в умовах військового стану	153
Рябовол Лілія	Принципи реалізації прав та свобод людини і громадянина в Україні в умовах воєнного стану	155
Сейтумеров Ервін	Забезпечення прав людини правоохоронними органами в окремих сферах суспільних відносин	158
Суховірська Людмила Болілій Василь	Заходи забезпечення кримінального провадження	160
Тимощенко Вероніка	Діяльність правоохоронних органів щодо захисту прав і свобод людини в умовах сучасної правової доктрини	162

Напрям № 4 Проблеми здійснення проваджень у справах про адміністративні правопорушення

Sadło-Nowak Agnieszka	Postępowanie w sprawach o wykroczenia w świetle polskich regulacji prawnych – wybrane problemy	164
Бондар Валерія	Передумови екологічної кризи та адміністративні шляхи її подолання	171
Рябовол Максим	Аналіз стану дослідження проблеми адміністративної відповідальності військовослужбовців Збройних Сил України ..	175

Напрям № 5 Науково-педагогічний підхід у профілактиці правопорушень серед учнів та студентської молоді

Malinowska Irena Siewert Aleksandra	Profilaktyka przestępczości nieletnich	178
Єфіменко Світлана	Цифрові інструменти інтерактивної навчальної взаємодії учасників заходів з профілактики правопорушень серед учнів та студентської молоді	183
Колтунов Олександр	Робота з батьками як засіб запобігання підліткової злочинності (досвід США)	186
Кравченко Олена	Академічна доброчесність у студентському середовищі	189
Скрипка Ганна	Проблема поширення інформації про учнів та заклад освіти в умовах воєнного стану	192

Напрям № 6 Проблеми формування й удосконалення окремих криміналістичних методик та використання спеціальних знань у кримінальному судочинстві

Гонтаренко В'ячеслав	Окремі питання щодо участі спеціаліста під час досудового розслідування кримінальних правопорушень, пов'язаних з домашнім насильством	195
Григорович Тетяна Кравець Володимир	Формулювання та основні терміни, які використовуються при визначенні окремих ознак почерку, які характеризують просторову орієнтацію рухів за точками на траєкторії графічних знаків	198
Іваненко Григорій Іванова Світлана	Шахрайство в інтернеті: специфіка та особливості досудового розслідування	202
Москаленко Ганна	Проблемні питання застосування спеціальних знань у судовій товарознавчій експертизі	204
Омельянець Анна	Історичне зародження кримінологічного дискурсу та перспективи розвитку	208

Павлова Наталя	Реконструкція психологічних особливостей злочинця за слідами кримінального правопорушення, вчиненого шляхом шахрайства	210
Півник Юлія Книш Андрій	Н-Гептан як альтернатива н-Октану в системі розчинників рухомої фази при криміналістичному дослідженні слідів зміненого світлого нафтопродукту методом хроматографії в тонкому шарі сорбенту	213
Сєдова Наталія	Експертиза особливих емоційних станів як метод судово-психологічної експертизи	216
Шевчук Віктор	Напрямки формування та удосконалення криміналістичних методик в сучасних реаліях воєнного часу	219
Шинкаренко Дмитро Пасічник В'ячеслав Цинда Роман	Дослідження нових синтетичних каннабіноїдів, на прикладі речовин ADB-BUTINACA та 4-cyano-CUMYL-BUTINACA ..	223
Напрямок № 7 Удосконалення організації судово-експертної діяльності: проблеми теорії та практики		
Wojtyczka Władysław	Rola współpracy interdyscyplinarnej w kryminalistycznych badaniach identyfikacyjnych	227
Żywucka-Kozłowska Elżbieta Broniecka Rossana	Identification of human cadavers and remains based on bone research	232
Грищенко Максим	Особливості проведення психологічного дослідження у спорах при визначенні країни проживання дитини	236
Заріцька Алла	Специфіка об'єкта судово-економічної експертизи	239
Коцинець Маріанна	Судова бухгалтерія, фінансовий аналіз та право: об'єктивна необхідність та проблеми комплексного застосування	243
Лебеденко Анна	Теоретичні та практичні аспекти проведення судової економічної експертизи з використанням електронних документів в умовах воєнного стану	246
Мельник Олексій Гіргіль Олег Приходько Олександр	Проблемні питання, що виникають при встановленні факту переробки вогнепальної зброї, яка перебуває у власності громадян	251
Микола Євтушенко	Метод побудови геометричних фігур, як окремий метод порівняльного дослідження у трасології	254
Недашківська Ольга	Експертні технології як аспект оптимізації судової експертної діяльності у сучасних умовах digital світу	257

Новіков Ігор	Деякі аспекти взаємодії експерта зі слідчим у процесі проведення судової пожежо-технічної експертизи	260
Носулько Ігор	Проблеми проведення судової експертизи відео-, звукозапису	263
Пильникова Яна Олефір Юлія Бандурко Дмитро	Основні завдання, які може вирішувати судово-економічна експертиза	266
Пугач Юрій Ромбовський Михайло	Проблеми дослідження слідів, вилучених методом масштабної фотозйомки, наданих для дослідження на цифрових носіях інформації	271
Соловчук Клавдія	Розробка telegram-бота для надання консультацій замовникам судових експертиз ..	274
Харук Роман	Практика застосування субстанції багаторазового використання при порівняльному дослідженні слідів протекторів шин транспортних засобів	277

Напрямок № 8 Сучасні проблеми нормативно-правового регулювання сфери техніко-криміналістичного та судово-експертного забезпечення правосуддя

Bielicki Rafał	Problematyka prawna dostępu do broni kombinowanej w polsce	283
Листопад Дмитро	Окремі питання автоматизації балістичного обліку Експертної служби МВС України	286
Пугаченко Ольга Гордієнко Дмитро Петренко Іван	Економічний та юридичний зміст терміну «зобов'язання»	290
Степанюк Руслан	Окремі аспекти нормативно-правового регулювання державної реєстрації геномної інформації людини	294

Напрямок № 9 Проблемні аспекти методології та методики судової експертизи

Bobrova Mariia Vorona Sergey	Features of the identification of free radical peroxidation products using the TBAap-test	297
Choromańska Agnieszka	Wykorzystanie wiedzy specjalnej w postępowaniu karnym – refleksje na kanwie doświadczeń płynących z projektu pt. «Genetyczna baza danych do identyfikacji i profilowania narkotycznej odmiany konopi»	299
Włodarczyk Renata	Zakres i znaczenie nauki o procesach zachowania szczątków	303

Баранов Петро Сливна Олена	Деякі особливості та напрямки вирішення експертних завдань при оцінюванні бурштину	309
Борченко Олександр	Особливості проведення судової інженерно-транспортної експертизи за експертною спеціальністю 10.1 «Дослідження обставин і механізму дорожньо-транспортних пригод» ...	313
Довжаниця Роман	Розвиток та можливості проведення багатооб'єктних портретних експертиз в сучасних умовах	317
Захаренко Наталія	Проблеми методичного забезпечення судово-експертної діяльності	322
Золотухін Василь Євдоченко Вікторія Орлова Аліна Іванків Антоніна	Використання методів ГХ/МС та ТШХ для якісного виявлення та ідентифікації циклопентолату у сечі людини	325
Іваницький Сергій	До питання встановлення справності замків (циліндрових механізмів замків)	331
Кірін Роман Коротаєв Володимир	Проблемні питання дослідження ракетно-реактивної зброї	333
Коробейник Ганна	Окремі питання визначення вартості товарів, що є об'єктами рослинного світу	338
Косован Вікторія	Актуальні проблеми визначення вартості товарів на дату в минулому в межах судової товарознавчої експертизи	344
Лазаренко Алла Дрижак Ярослав	Особливості проведення вибухотехнічної експертизи та її значення для розкриття кримінальних правопорушень	348
Лещенко Марина	Особливості обчислення об'ємів фактично виконаних будівельних робіт в ході проведення будівельно-технічної експертизи .	351
Лозивий Андрій	Поліпшення якості зображень під час виконання фототехнічних досліджень	356
Ляховецька Ганна	Сучасні проблеми ідентифікації зовнішності особи	359
Максименко Микола Суржик В'ячеслав	Особливості судової економічної експертизи у розкритті та попередженні правопорушень щодо фінансово-кредитних операцій	361
Мірошніченко Юлія	Проблемні питання при виконанні земельно-технічних експертиз	364
Оніщенко Валентина	Судова економічна експертиза при розслідуванні злочинів у сфері кредитування .	367
Рибалко Марія	Проблемні питання криміналістичного дослідження печаток та штампів	371

Сова Олексій	Деякі аспекти криміналістичного дослідження самозарядних пістолетів, виготовлених шляхом переробки саморобним способом сигнальних пістолетів «МР-371» для стрільби 9-мм патронами до пістолету Макарова (ПМ)	374
Соколовська Наталія	Проблематика проведення експертних досліджень з визначення ринкової вартості земельних ділянок із застосуванням інвестиційного методу	380
Філіпенко Наталія	Проблеми визначення вартості парфумерних товарів, які були у вжитку	383
Фісун Наталія	Важливість участі судового експерта у кримінальному провадженні	388
Фодолей Євгенія	Застосування експертного методу для визначення ринкової величини поправки на місцерозташування об'єкта оцінки	391
Хомутенко Денис Гавриш Галина Смоколіна Владислава	Проблемні питання врахування вартості рухомого майна, як складової частини нерухомості, при визначенні вартості чистих активів суб'єкта господарювання, в рамках проведення комплексної судової економічної і оціночно-будівельної експертизи	395
Христьян Анна	Особливості відібрання зразків підписів та почерку для проведення судової почеркознавчої експертизи у цивільному судочинстві	402
Черкасова Олеся	Проблемні питання криміналістичного дослідження печаток та штампів	406
Шкабаро Вероніка Луніна Олена Біла Альона	Правові аспекти проведення почеркознавчої експертизи у цивільному процесі	408
Шпак Катерина	Особливості проведення земельно-технічної експертизи у судових провадженнях, що стосуються встановлення земельного сервітуту	412
Напрямок № 10 Міжнародний досвід і перспективи розвитку судово-експертної діяльності		
Авдєєва Галина	Удосконалення організації судово-експертної діяльності в Україні в умовах євроінтеграції ...	415
Венчагова Вероніка	Проблеми реформування та вдосконалення судово-експертної діяльності в Україні: сучасний стан та зарубіжний досвід	419
Зяць Ярослав Яровий Олександр Ковальова Діана	Проблемні аспекти методик судової товарознавчої експертизи	424

Курочка Альона Шкурдода Сергій	Експертне дослідження апрофену	427
Мочebroда Оксана	Міжнародне співробітництво у судово-експертній діяльності	433
Рубленко Альона Позаченюк Едуард	Зарубіжний досвід судово-експертної діяльності та можливості його використання в Україні	436
Шалімова Наталія Косенко Світлана Коломоєць Олександр	Використання роботи експертів в роботі незалежних аудиторів	439

Напря́м № 11 Питання вдосконалення навчання, професійної підготовки і підвищення кваліфікації фахівців експертних установ та працівників поліції

Nowak Marcin	Przygotowanie polskich policjantów do udzielania pierwszej pomocy po użyciu paralizatora elektrycznego	442
Бабахін Андрій	Конструювання тренінгових вправ у рамках взаємодії занять з вогневої та фізичної підготовки	447
Бруньова Ірина Бабенко Олена	Застосування принципів андрагогіки в системі підготовки судових експертів	450
Завістовський Олег Світайло Діана	Важливі аспекти навчання працівників поліції з тактико-спеціальної підготовки	454
Кадірова Аріна	Актуальні проблеми набуття навичок володіння вогнепальною зброєю курсантами ..	456
Омельянець Анна	Гендерний підхід до вогневої підготовки курсантів дівчат: теоретико-методичні аспекти	458
Писаревський Євгеній	Проблеми морально-психологічної готовності співробітника поліції до стрільби з пістолета ..	461
Світайло Діана	Значення вогневої підготовки в умовах війни ..	464
Сейтумеров Ервін	Особливості вогневої підготовки в діяльності поліцейського	467
Сівчук Ірина	Сучасні можливості у формуванні професійного рівня компетентності судового експерта-товарознавця: актуальність та критерії оцінки	469

Напря́м № 12 Економічна безпека та державне регулювання економіки

Ważna Elżbieta	Wpływ pandemii Covid-19 na rynek funduszy akcji w Polsce	473
Горлачук Олексій	Забезпечення економічної безпеки як один із стратегічних напрямів розвитку країни	478

Прохоренко Анастасія	Податкові пільги для платників податків під час дії воєнного стану	482
Сімоненко Тетяна Бойко Людмила	Ринок м'ясної продукції в Україні в умовах воєнного стану	486
Смутчак Софія	Національна свідомість як головний чинник формування безпеки держави	490
Сташевська Ірина	Forensic та судово-економічна експертиза в контексті розслідування доведення до банкрутства: перспективи подальших досліджень	493
Танклевська Наталія Карнаушенко Алла	Післявоєнне відновлення економіки: досвід Ізраїлю	497
Ямщиков Сергій	Економічна безпека як складова системи національної безпеки	501

Напрямок № 13 Сучасні проблеми та перспективи обліку, оподаткування, аналізу, аудиту, фінансів, менеджменту, інформаційної економіки

Безверхий Костянтин Поддубна Наталія	Проект МСФЗ С2 «розкриття інформації, що пов'язана з кліматом»	503
Білик Вероніка	Менеджмент підприємств аграрного виробництва в умовах глобалізації: сучасний стан та перспективи розвитку	505
Бондар Юлія Швиданенко Діна	Механізм модернізації системи обліку в установах державного сектору економіки	508
Демченко Наталія	Банківська система України	511
Кононенко Леся	Міжнародна торгівля у сучасних умовах: проблеми та перспективи	513
Мамишев Андрій	Нормативно-правове забезпечення бухгалтерського обліку та фінансової звітності державних підприємств через призму концептуальної основи фінансової звітності	518
Нестеренко Анастасія Меліхова Тетяна	Вплив змін до трудового законодавства на облік заробітної плати	524
Новак Ольга	Сучасні проблеми та перспективи спрощеної системи оподаткування	527
Портоварас Тетяна	Аналіз системи управління підприємством і моделювання її оцінки	532
Пробко Ілля Поплавський Володимир Воронін Владислав	Експертиза у справах про порушення законодавства з фінансових питань	535
Пугаченко Ольга Мусієнко Ольга Каява Давид	Особливості бухгалтерського контролю під час здійснення операційної діяльності в банках України	538

Пугаченко Ольга Ткаченко Ольга Зоц Максим	Законодавче регламентування організації бухгалтерського обліку під час здійснення операційної діяльності в банках України	542
Радіонова Наталія	Особливості застосування інформаційних систем для обліково-аналітичних потреб підприємства	547
Савченко Віра	Особливості обліку і контролю діяльності реформованих закладів охорони здоров'я	551
Селіщева Єлизавета	Інноваційно-інтегровані структури в системі податкового менеджменту	554
Смірнова Ірина	Удосконалення державного регулювання обліку оплати праці в бюджетних установах ...	557
Смірнова Надія Олейніченко Денис	Проблеми обліково-аналітичного трактування категорій «оплата праці» та «заробітна плата» в бюджетних установах	561
Фоміна Тетяна Чумак Віталій Кузьменко Юлія	Інформаційне забезпечення обліку розрахунків з бюджетом за податком на майно	565
Хорунжак Надія	Оцінка стану систем обліку, аналізу та контролю: потреби та рішення	568

Напрямок № 14 Медична допомога і медична послуга: проблеми і перспективи правового регулювання

Бабкіна Олена	Права пацієнта у сфері охорони здоров'я України на період дії воєнного стану	571
Бабкіна Олена Косован Михайло Бенаїсса Марина	Сексуальне насильство при збройних конфліктах: права постраждалих на медичну допомогу	576
Вайда Тарас	Врахування впливу спеки на здоров'я правоохоронця: особливості несення служби поліцейськими нарядами під час забезпечення публічного порядку при високих температурах повітря	580
Філіпенко Наталія Спіцина Ганна	Окремі проблеми телемедицини в Україні	585
Холоділова Інесса	Удосконалення деяких етапів дослідження у відділенні судово-медичної цитології	590

Напрямок № 15 Проблемні питання діяльності державних органів та органів місцевого самоврядування в умовах воєнного стану

Sommer Hanna Zakrzewski Grzegorz	Kultura bezpieczeństwa ekologicznego organów państwa zajmujących się zagadnieniami destrukcyjnymi w środowisku	595
Атаманчук Наталія	Особливості акцизного оподаткування пального в Україні в умовах воєнного стану ...	599

Білоха Андрій	Організація дистанційної роботи під час воєнного стану	604
Каргаполова Єлизавета	Особливості митного оформлення гуманітарної допомоги	607
Легінькова Ніна Ігнатченко Дар'я	Актуальні проблеми вдосконалення стратегічного управління підприємством в умовах кризи	610
Ніколаєнко Віталій	Шляхи стабілізації та реформування бюджетної системи України в умовах воєнного стану	614
Хромов Анатолій	Державні архіви у воєнний період	617

Анна Лебеденко

судова експертка сектору економічних досліджень відділу товарознавчих, гемологічних, економічних, будівельних, земельних досліджень та оціночної діяльності Одеського науково-дослідного експертно-криміналістичного центру МВС України, м. Одеса, Україна

ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ ПРОВЕДЕННЯ СУДОВОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ ЕКСПЕРТИЗИ З ВИКОРИСТАННЯМ ЕЛЕКТРОННИХ ДОКУМЕНТІВ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Судова економічна експертиза, виступаючи процесуальною формою дослідження на основі спеціальних знань у різних галузях економіки, вирішує широке коло питань, що виникають у ході досудового розслідування чи судового розгляду економічних злочинів. При цьому висновок судового експерта-економіста сприяє встановленню об'єктивної істини та відповідно до чинного законодавства є процесуальним джерелом доказів у різних видах судочинства.

Поступовий перехід на електронний документообіг в органах державної влади, місцевого самоврядування та інших підприємств і організацій різної форми власності, тобто стрімкий розвиток процесів диджиталізації суспільних відносин, впливає на постійне збільшення питомої ваги електронних документів у загальній масі судових доказів.

В умовах воєнного стану особливого значення набуває удосконалення механізму використання електронних документів як доказів у різних видах судочинства, у тому числі і при проведенні судових економічних експертиз, у зв'язку з наявністю істотних переваг електронного документообігу над традиційним діловодством, а саме: оперативність, висока швидкість передачі даних, компактність архіву, економія паперу, можливість захисту документів від несанкціонованого доступу та ін.

Відповідно до ст.1 Закону України «Про судову експертизу» від 25.02.1994 № 4038-ХІІ судова експертиза визначається як дослідження на основі спеціальних знань у галузі науки, техніки, мистецтва, ремесла тощо об'єктів, явищ і процесів з метою надання висновку з питань, що є або будуть предметом судового розгляду [1].

В експертних установах України проводяться різні види експертиз класифіковані за галузями знань, у тому числі і судова економічна експертиза, яка призначається у випадках, коли для вирішення відповідних питань необхідні спеціальні знання у галузі економіки.

За напрямками досліджень економічна експертиза поділяється на дослідження документів бухгалтерського, податкового обліку і звітності; дослідження документів про економічну діяльність підприємств та організацій; дослідження документів фінансово-кредитних операцій.

Дослідження можуть проводити різними методами, як-от: методом документальної перевірки та співставлення, а також перевірки повноти й правильності заповнення реквізитів документів, встановлення відповідності

записів у документах вимогам нормативно-правових актів України, зіставлення даних із взаємопов'язаних документів [6].

Проведення судової економічної експертизи нерозривно пов'язано з дослідження документів фінансово-господарської діяльності підприємства, які містять відомості про здійснені господарські операції за певний період часу.

Повнота висновку судового експерта економіста, за підсумками проведеного дослідження, знаходяться в залежності від об'єктів, наданих на експертизу. Так, до безпосередніх об'єктів економічної експертизи, на яких ґрунтується висновок експерта, відносяться:

первинні та зведені бухгалтерські документи (прибутково-видаткові накладні, ордери, звіти матеріально відповідальних осіб, накопичувальні та оборотні відомості);

облікові реєстри (картки або книги матеріального обліку, касові книги, журнали-ордери, відомості, головна книга);

звітність (квартальні та річні бухгалтерські баланси з додатками, статистична звітність);

інвентаризаційні описи та порівняльні відомості, акти інвентаризації;
акти документальних перевірок та інше.

Таким чином, об'єктом судових економічних експертиз є документальні дані – носії економічної інформації про фінансово-господарську діяльність суб'єктів господарювання.

Правові засади регулювання, організації, ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності в Україні визначає Закон України "Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні" від 16.07.1999 № 996-XIV.

Згідно ст. 9 Закон України "Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні" від 16.07.1999 № 996-XIV підставою для бухгалтерського обліку господарських операцій є первинні документи [2]. Для контролю та впорядкування оброблення даних на підставі первинних документів можуть складатися зведені облікові документи.

Первинні та зведені облікові документи можуть бути складені у паперовій або в електронній формі та повинні мати такі обов'язкові реквізити, якщо інше не передбачено окремими законодавчими актами України: назву документа (форми); дату складання; назву підприємства, від імені якого складено документ; зміст та обсяг господарської операції, одиницю виміру господарської операції; посади осіб, відповідальних за здійснення господарської операції і правильність її оформлення; особистий підпис або інші дані, що дають змогу ідентифікувати особу, яка брала участь у здійсненні господарської операції.

Первинні документи, складені в електронній формі, застосовуються у бухгалтерському обліку за умови дотримання вимог законодавства про електронні документи та електронний документообіг [2].

В Законі України «Про електронні документи та електронний документообіг» від 22.05.2003 № 851-IV зазначено, що електронний документ (ЕД) – це документ, інформація в якому зафіксована у вигляді електронних

даних, включаючи обов'язкові реквізити документа [3].

В умовах воєнного стану особливо гостро постає питання можливості використання електронних документів як об'єктів дослідження при проведенні судової економічної експертизи, у зв'язку з наявністю переваг електронного документу над паперовим, а саме:

можливість захисту документів від несанкціонованого доступу (перегляд, редагування, копіювання та ін.);

підвищення швидкості пошуку необхідних документів;

більша захищеність від зовнішніх факторів впливу (вогонь, вода та ін.);

компактність;

мобільність;

економія паперу.

При дослідженні електронних документів перед експертом постає питання щодо встановлення достовірності електронних документів та можливості їх використання як об'єктів дослідження при проведенні судової економічної експертизи.

Згідно ст.99 Кримінального процесуального кодексу України від 13.04.2012 № 4651-VI, документом є спеціально створений з метою збереження інформації матеріальний об'єкт, який містить зафіксовані за допомогою письмових знаків, звуку, зображення тощо відомості, які можуть бути використані як доказ факту чи обставин, що встановлюються під час кримінального провадження (у тому числі електронні) [4].

На сьогодні в процесуальному законодавстві не передбачені конкретні критерії достовірності електронних доказів. Проте, згідно з Законом України «Про електронні документи та документообіг» від 22.05.2003 № 851-IV оригіналом електронного документа вважається електронний примірник документа з обов'язковими реквізитами, у тому числі з електронним підписом автора або підписом, прирівняним до власноручного підпису відповідно до Закону України «Про електронні довірчі послуги» [3].

Оригінал електронного документа повинен давати змогу довести його цілісність та справжність шляхом перевірки електронного цифрового підпису.

Відповідно до Закону України «Про електронні довірчі послуги» від 05.10.2017 № 2155-VIII електронний підпис - електронні дані, які додаються підписувачем до інших електронних даних або логічно з ними пов'язуються і використовуються ним як підпис [5].

Таким чином, одним з найважливіших персоніфікуючих реквізитів електронного документа можна назвати електронний підпис, який дає змогу ідентифікувати особу, яка брала участь у здійсненні господарської операції, що відповідно до Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16.07.1999 № 996-XIV є обов'язковим реквізитом первинного документа.

Варто зазначити, що прийняті до уваги експертом-економістом первинні документи, крім персоніфікуючих реквізитів, повинні містити і інші обов'язкові реквізити первинного документа, передбачені Законом України "Про

бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні" від 16.07.1999 № 996-XIV. Тільки у цьому випадку електронні документи можуть бути використані в якості повноцінних достовірних доказів (документів) при проведенні судової економічної експертизи.

Сучасні реалії воєнного стану в Україні спонукають до стрімкого збільшення питомої ваги електронних документів серед об'єктів дослідження при проведенні судової економічної експертизи, у зв'язку з їх мобільністю, компактністю та захисту від зовнішніх факторів впливу, на відміну від паперових документів.

Варто зазначити, що судова економічна експертиза не забезпечена методикою, яка окреслює механізм використання електронних документів при проведенні дослідження та порядок здійснення посилань у дослідницькій частині висновку експерта на використані джерела електронних документів. Крім того, чинними нормативно-правовими актами та методиками не передбачено встановлений порядок передачі електронних документів органами досудового розслідування або суду судово-експертній установі з метою проведення дослідження.

Таким чином, для того щоб визнати електронні документи в якості повноцінних достовірних доказів, необхідно чітко окреслити на законодавчому та методичному рівні стандартні правила, прийомів і методики оцінки, дослідження та використання електронних документів в експертній практиці. Лише в цьому випадку можливо уникнути підроблення електронних доказів (документів) і як наслідок протиріч, як можуть виникати між висновками різних експертів у зв'язку з різними підходами у використанні електронних доказів (документів) при проведенні судових економічних експертиз.

Перспектива подальших досліджень у даному напрямі є розробка методик та нормативно-правових актів, які чітко окреслюють механізм використання електронних документів експертами-економістами у практичній судово-експертній діяльності, а саме:

порядок передачі електронних документів органами досудового розслідування або суду судово-експертній установі;

критерії визначення достовірності електронних документів;

порядок здійснення посилань у дослідницькій частині висновку експерта на використані джерела електронних документів;

види документів, які експерт може приймати до уваги в електронному вигляді.

Удосконалення нормативно-правової бази судово-експертної діяльності за вказаними вище напрямками надасть змогу забезпечити обґрунтованість, законність, об'єктивність та достовірність висновку експерта-економіста навіть в умовах впровадження воєнного стану в Україні.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Про судову експертизу: Закон України від 25 лютого 1994 р. № 4038-XII. Дата оновлення: 01.01.2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4038->

12#Text (дата звернення: 12.09.2022);

2. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України від 16 липня 1999 р. № 996-XIV. Дата оновлення: 10.08.2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text> (дата звернення: 12.09.2022);

3. Про електронні документи та електронний документообіг: Закон України від 22 травня 2003 р. № 851-IV. Дата оновлення: 01.08.2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/851-15#Text> (дата звернення: 12.09.2022);

4. Кримінальний процесуальний кодекс України від 13 квітня 2012 р. № 4651-VI. Дата оновлення: 10.09.2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text> (дата звернення: 12.09.2022);

5. Про електронні довірчі послуги: Закон України від 5 жовтня 2017 р. № 2155-VIII. Дата оновлення: 01.08.2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2155-19#Text> (дата звернення: 12.09.2022);

6. Методи, способи та прийоми, які використовуються при проведенні судово-економічних експертиз (Дніпропетровський НДІСЕ Міністерства юстиції України, 2003; реєстраційний код – 11.0.08).